

Woningbouwlocatie Knoevenoordstraat Brummen

toetsing aan de natuurwetgeving

15 augustus 2008

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld Vistraat 1, 4101 AC Culemborg Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028 Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever	Pos La, Twello
- contactpersoon	Jan-Hein Pos van Pos La, Twello

Inleiding

Er bestaat het plan 3 woningen te bouwen op een landbouwperceel achter de woning aan de Voorsterweg 39 te Brummen.

Het initiatief noodzaakt een wijziging van de huidige bestemming “agrarisch” naar “woondoeleinden”. Hiervoor wordt een artikel 19, lid 1-procedure gevolgd. In de ruimtelijke onderbouwing bij het verzoek om vrijstelling wordt een zogenaamde natuurtoets gevraagd.

Deze notitie moet dienen om te bepalen of er vanuit het oogpunt van natuurbescherming juridische en/of planologische belemmeringen voor de uitvoering van het plan zijn.

figuur 1: ligging bouwlocatie (omcirkeld)

Het plangebied bestaat uit een agrarisch perceel (nr. 3705, sectie E, gemeente Brummen) van ca. 2.300 m² groot in het noordelijk deel van het dorp Brummen. Dit perceel is onbebouwd met uitzondering van een klein afdak voor graasdieren en twee andere kleine bouwvallige schuurtjes. Het hele perceel is het eigenlijke plangebied. Het onderzoeksgebied is groter en omvat de noordwestelijke dorpsrand van Brummen aan weerszijden van het spoor tussen Arnhem en Deventer, het oude buurtschap Rhienderen in het bijzonder.

Gebiedsbescherming

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

- N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regiem.

Soortbescherming

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachte schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd – algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Verder is het aanbevelingswaardig om voorafgaand aan de kap-, sloop- en bouwactiviteiten de beschermde soorten, die het plangebied als (deel)habitat gebruiken te inventariseren en bij gebleken schade en overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora en faunawet (F&f-wet) hiervoor ontheffing aan te vragen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt sedert maart 2005 voor algemene beschermde soorten (categorie 1) een vrijstelling.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop van de aanwezige opstallen, het bouwrijp maken, de nieuwbouw en de functieverandering van het betreffend perceel in strijd zijn met de bepalingen van de Flora- en faunawet en de nieuwe Natuurbeschermingswet en of er dientengevolge ontheffing of vergunning moet worden aangevraagd.

Methode

Op 5 september 2008 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en de diverse provinciale beleidsplannen en achtergronddocumenten gezocht naar gegevens over de verspreiding van (beschermde) natuurgebieden en bijzondere (en beschermde) planten- en diersoorten in de omgeving.

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in een voormalig kampenlandschap in de middeleeuwen ontstaan als ontginning op de verspreide oude landduinen in het natte gebied langs de IJssel. In de negentiende eeuw was het perceel nog integraal onderdeel van de enk bij het landhuis Rhienderstein en hoeve Rhienderhof. Bij de aanleg van de spoorlijn is het hiervan afgesnoerd en ook afgegraven. Het huidig maaiveld ligt op ca. 8,5 m NAP, ruim een meter onder het oorspronkelijk niveau.

Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op minder dan 1000 m. Het is het Leusveld onderdeel van het Natura 2000-gebied 'landgoederen Brummen'. Dit gebied is in eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten en aangewezen vanwege de habitattypen blauwgrasland, heischraalgrasland, natte hei en ven. Deze habitattypen zijn erg gevoelig voor verzuring, verdroging en vermesting (zie ook Effectenindicator van het Ministerie LNV).

Het plangebied zelf is op dit moment in gebruik als hobbywei voor pony's.

Plangebied met op de achtergrond de spoorlijn

Niveaueverschil tussen Knoevenoordstraat en plangebied

De westelijke rand van het perceel wordt in beslag genomen door een (moes)tuin met 2 vervallen schuurtjes en enige opslag van Ruwe berk en Boswilg.

Schuurtje met opslag

Vervallen kippenhok

Beschermde soorten

Flora

In het plangebied zijn 2 habitattypen te onderscheiden, t.w. grasland en struweel.

Het vegetatietype van het cultuurgrasland betreft de Rompgemeenschap van Ruw beemdgras en Engels raaigras (12RG1)¹. Frequent voorkomende soorten van dit type naast genoemde grassoorten hier aanwezig zijn Vogelmuur, Paardenbloem, Rode klaver, Kropaar, Ridderzuring, Kruipende boterbloem en Grote weegbree. Door extensivering van het gebruik verrijkt het terrein. Karakteristiek voor deze verrijking zijn Grote brandnetel, Gewone Berenklauw, Fluitenkruid, Dauwbraam, Zevenblad, Frans raaigras, Bijvoet, Akkerdistel, Akkerwinde, Gewone hennepnetel, Witte dovenetel, Heggenwikke. Deze ruigtehaarden moeten vegetatiekundig gerekend worden tot de Zevenblad-associatie (33Aa5) en vormen ook een zoom langs het struweel, dat zich op de afscheiding naar het spoor heeft ontwikkeld. Het struweel bestaat uitsluitend uit Sachalinse duizendknoop en Gewone meidoorn overdekt met een sluier van Zwaluwtong en Hop.

Op de spoordijk groeien enkele minder algemene plantensoorten als Zeepkruid, Brede lathyrus en Cipreswolfsmelk.

Meidoornstruweel met sluier van Hop

spoordijk met Brede lathyrus en Cipreswolfsmelk

De databank van FLORON is gevuld met gegevens, die zijn verzameld door de werkgroep van de atlas van de flora van Oost-Gelderland². In de betreffende kilometerhok 207-457 komen 2 beschermde en 2 bedreigde soorten voor³. Het betreft hier naast Grote kaardenbol en Gewone vogelmelk ook Akkergeelster⁴. In het verdere verleden zijn ook Akkerklokje, Rapunzelklokje en Grasklokje in het kilometerhok waargenomen.

¹ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland I-V; Opulus Press, Leiden.

² Mondelinge mededeling Louis-Jan van den Berg te Lichtenvoorde.

³ www.natuurloket.nl

⁴ Linde, B. en L.-J. van den Berg, 2003: Atlas van de Flora van Oost-Gelderland; Stichting de Maandag, Ruurlo.

Vogels

D.d. 5 september werden in het plangebied de volgende beschermde vogelsoorten waargenomen: Ekster, Spreeuw, Merel, Turkse tortel, Houtduif, Zwarte kraai, Roek, Kauw, Koolmees, Vink, Roodborst, Tuinfluiter, Tjiftjaf, Huismus. Deze laatste vogelsoort staat op de rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten.

Alle vogelsoorten zijn beschermd. Op een aantal hiervan mag gedurende een bepaalde periode of bij gebleken landbouwschade gejaagd worden. Van de aangetroffen (broed)vogelsoorten betreft dit alle kraaiachtigen, Spreeuw en Houtduif.

In het betreffende kilometerhok broeden tenminste 9 bedreigde broedvogelsoorten⁵. Waarschijnlijk zijn dit naast weidevogels die in het open dal van de Rhienderense beek broeden ook andere boerenlandvogels als Steenuil, Kerkuil, Patrijs, die in het rommelige en meer gesloten gebied langs het spoor wonen. Steenuil is dit jaar meerdere malen rustend op de nok van de woning aan de Voorsterweg 39 gezien⁶. Mogelijkerwijs had deze een nestplaats in 1 van de vervallen schuurtjes. Er zijn overigens geen braakballen of andere sporen van de aanwezigheid van de soort in het gebied aangetroffen.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied alleen sporen van Bruine rat en Mol waargenomen.

Van de vleermuizen zijn in het verleden (1986 -1997) Baardvleermuis, Gewone en Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Gewone grootvleermuis in de omgeving van het plangebied waargenomen⁷. Het betreft alleen zomerwaarnemingen (met de batdetector). Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Er zijn in het plangebied gaan bomen of gebouwen, die als verblijfplaats kunnen dienen.

Amfibieën, reptielen en vissen

Het gebied is ongeschikt als habitat voor amfibieën, reptielen en vissen.

In de bredere omgeving, kilometerhok 207-457, zijn in de periode 1992-2006 3 algemeen beschermde amfibiesoorten gezien⁸. Waarschijnlijk zijn dit Bruine kikker, Bastaardkikker en Gewone pad.

Ongewervelde dieren

D.d. 5 september 2008 is alleen Kleine vuurvinder, Klein koolwitje en Bruine sprinkhaan gezien.

Er zijn geen waarnemingen van bijzondere of beschermde ongewervelde dieren in de omgeving van het plangebied bekend⁹.

Conclusie

Het plangebied heeft nauwelijks natuurwaarden. Het maakt onderdeel uit van het territorium van een aantal algemene park- en tuinvogels als Merel, koolmees, Tuinfluiter, die op het aangrenzende kerkhof nestelen. Verder is het onderdeel van het territorium van de bedreigde Steenuil (geen nestplaats, wel roestplek). De aangrenzende spoordijk is habitat van een aantal minder algemene vaatplanten- en insectensoorten als Cipreswolfsmelk en Kleine vuurvinder.

Initiatief

Het initiatief bestaat uit de bouw van 3 vrijstaande woningen.

Er is nog geen uitgewerkte stedenbouwkundig ontwerp.

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de sloop van de opstallen (1), het bouwrijp maken (2), de nieuwbouw en de inrichting van de buitenruimte (3), de onderschepping van het hemelwater (4), het woongebruik (5) en de uitstoot van geluid, licht, warmte e.d.(6).

Ad 1) Er worden 3 bouwvallige schuurtjes/stallen gesloopt. Op het oog worden hierbij geen verblijfplaatsen van beschermde planten of dieren vernield.

⁵ www.natuurloket.nl

⁶ Mondelinge mededeling bewoner Voorsterweg 39, 2008.

⁷ Dijkstra, v. e.a., 1999: Vleermuizen in Gelderland; provincie Gelderland, Arnhem.

⁸ www.natuurloket.nl

⁹ Swaay, C. v., 1998: Vlinders van de Rode lijst; de Vlinderstichting, Wageningen.

Reemer, M. en V.J. Kalkman, 1998: Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

Kalkman, V.J., R. Ketelaar en M. Reemer, 1998: Libellen van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

- Ad 2) Bij het bouwrijp maken wordt het terrein opgeruimd, opgehoogd en geëgaliseerd. Daarbij worden geen verblijfplaatsen van beschermde soorten anders dan van categorie 1 vernield. Voor algemeen beschermde soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen sedert 2005 een vrijstelling.
- Ad 3) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en uitstoot van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt nauwelijks tot de (beschermde) natuurgebieden in de omgeving. De betreffende habitatype zijn niet of weinig gevoelig voor geluid, licht en verontreiniging.
- Ad 4) Al het dakwater wordt afgevoerd naar een infiltratieriool. Het initiatief heeft geen verdrogend effect op de omgeving.
- Ad 5) Door de functieverandering verliezen broedvogels als Tuinfluiter en Steenuil foerageergelegenheid. Dit verlies is te klein om directe gevolgen te hebben voor de betreffende broedparen en dus ook niet voor de populatie.
- Het woongebruik en de daarmee samenhangende milieubelasting is per woning niet groter dan die van een gemiddelde eengezinswoning. De woningen zijn bedoeld voor de lokale bevolking. Woningaanbod in Brummen zelf beperkt het aantal autobewegingen.
- Ad 6) De buitenverlichting is sober (alleen boven voordeur en als lage paal langs ontsluitingsweg) en gaat voor 24.00 uur uit.
De uitstoot van licht, geluid en warmte heeft geen effect op de meer bijzondere soorten langs het spoor. Vaatplanten en insecten zijn hier tamelijk ongevoelig voor.

Conclusie

De bouw en het gebruik van de nieuwe woningen aan de Knoevenoordstraat te Brummen hebben geen ingrijpende ecologische gevolgen. Het plangebied herbergt alleen algemeen beschermde soorten. De bijzondere soorten in de wijdere omgeving zoals Steenuil, Spotvogel, Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis worden niet of nauwelijks geschaad.

Het initiatief heeft geen negatieve effecten op (beschermde) natuurgebieden in de omgeving ('externe werking'). Deze liggen te ver weg om door een kleine ingreep als deze beïnvloed te worden.

Er hoeft geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet of vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden aangevraagd.

Tenslotte wordt aanbevolen de opslag van Boswilg en Ruwe berk op de oostelijke en de meidoornhaag op de noordelijke perceelgrens te laten staan, maar wel een vakbekwame snoeibeurt te geven en eventuele uitval in te boeten. Ook het meidoornstruweel aan de voet van de spoordijk moet worden schoongemaakt (van Hop) en aangevuld.